

Musikkinformasjonscenteret
Tollbugata 28, 0157 Oslo
Tel: 22 42 90 90
Fax: 22 42 90 91
ballade@mic.no

Cecilie Ore: En kontinuerlig, levende musikalsk tid

09.10.2004



Arne Nordheims komponistpris for 2004 ble lørdag kveld utdelt til komponisten Cecilie Ore. Selv om uttrykket deres er vidt forskjellig, er dette en komponist som deler Nordheims kjærlighet både til elektroakustikkens estetikk og til tekst som musikalsk materiale. - Jeg tror ikke noen norsk komponist er upåvirket av Arne Nordheims arbeid, sier Cecilie Ore i dette intervjuet med Ballade. - Noe av det som har satt spor hos meg, er hvordan han veldig tidlig viste at det var mulig å gi modernismen et ekspressivt uttrykk.

Av Hild Borchgrevink

Cecilie Ore utdannet seg først til pianist. Inspirert av Lasse Thoresens og Olav Anton Thommessens undervisning i sonologi ved Norges Musikkhøgskole fortsatte hun komposisjonsstudier ved institutt for sonologi i Utrecht og senere i Amsterdam. Store deler av musikken hun har skrevet er preget av denne nære befatningen med den elektroakustiske tradisjonen. Særlig har dens tidsbegrep formet Cecilie Ores musikk. I syklusen "Codex Temporis" (1989-93), som består av fire verk for forsterkede instrumenter, søker hun en musikalsk tid som ikke består av separate toner, men av et kontinuerlig, levende musikalsk materie:

"... skjæringspunktet mellom fordi og fremtid, i dette nå, hvor øyeblikket går over i enda et nå, går over i et utstrakt flytende presens hvor skillet mellom fortid og fremtid vises ut..."

På lørdagens konsert i Universitetets Aula fremførte vokalensemblet Nordic Voices blant annet Cecilie Ores verk "Schwirren", som er skrevet over en novelle av Robert Musil. Med unntak av "A – ein skuggeopera" fra 2001 hvor teksten leses, er "Schwirren" Cecilie Ores første større vokalverk på 13 år. Siden hun begynte arbeidet med "Codex Temporis" har hun kun skrevet instrumentalmusikk. Nå er hun tilbake i musikalske rom hun har vært i før, men med ny erfaring.

– Det har vært veldig fint å vende tilbake til det vokale, sier Cecilie Ore. – Nordic Voices er åpne, uredde og svært dyktige. Det er ikke så ofte man finner slike sangere som virkelig ønsker utfordringer.

Med "Schwirren" sluttet altså en ring. Cecilie Ore griper tilbake til stemme og tekst som utgangspunkt. Samtidig er det umulig å ikke se et gjenskinn av hennes forutgående arbeid med musikalsk tid i valget av den østerrikske forfatteren Robert Musils "Das Fliegenpapier" ("Fluepapiret") som materiale. Musils novelle folder seg ut med en langsomhet, motstand og kontinuitet som minner om Ores musikalske forløp i "Codex Temporis".

Robert Musil (1880-1942) er først og fremst kjent for den monumentale, ufullendte romanen "Mannen uten egenskaper". I 1936 gikk Musils venner sammen om å utgi en samling av hans noveller. "Das Fliegenpapier" er hentet fra denne samlingen. Den åpner med en beskrivelse av fluepapiret Tangle-foot som kommer fra Canada. Fortelleren betrakter fluenes bevegelser og langsomme død mens de stadig limes fastere til papiret.

"Når en flue lander på det – ikke spesielt ivrig, mer av kutyme, fordi det sitter så mange der fra før – henger den først fast bare med de ytterste, utoverbøyde leddene på alle bena. En ganske lett, eiendommelig fornemmelse, som om vi gikk i mørket og med nakne fotsåler tråkket på noe som ennå bare er bløt, varm, uoversiktlig motstand, men allerede også noe annet, noe hvor det gruffullt menneskelige litt etter litt siver inn, gjenkjent som en hånd som på en eller annen måte ligger der og holder oss fast med fem stadig mer umiskjennelige fingre." (Robert Musil: "Das Fliegenpapier", i Ole Michael. Selbergs oversettelse, linje 3-11)

Ore sier at hun har kunnet overføre mange teknikker fra instrumentalmusikken hun har skrevet i de senere år, til stemmene i "Schwirren".

- Jeg vil gjerne utnytte de enorme mulighetene som ligger i stemmen som instrument. Den menneskelige stemme kan bevege seg fra visking og rop til sang. Den kan simulere et helt orkester med slagverk-, blåser- og strykeraktige lyder. I Schwirren har jeg også komponert lyden av fluevinger. Alle slike støylyder er komponert av fragmenter fra stavelser i teksten.

Årets prisvinner deler altså Arne Nordheims bruk av tekst som meningsbærende musikalsk størrelse.

- Selv i de verkene hvor Nordheim skriver rent instrumentalt, finnes det alltid et tekstlig underlag hos ham, sier Cecilie Ore. – For meg gir tekst og meningsinnhold en ekstra dimensjon til musikken. Før jeg reiste til utlandet, studerte jeg Nordheims verk, både de elektroakustiske og de instrumentale. Det hadde stor betydning at det faktisk var noen her i Norge som arbeidet på denne måten. Men det aller viktigste med Arne Nordheims musikk er at den er unik. Det tror jeg er noe av det viktigste man som komponist kan lære av møtet med en annen komponist. Å forstå en annen kunstners originalitet. Det å finne frem til og utvikle et egenartet uttrykk er det som gjør et menneske til kunstner. Hvis ikke det finnes noe originalt i det man lager, er man en værhanne. Alle kan lære seg å kopiere. Det er uinteressant, og det blir det aldri kunst av.

Har du arbeidet med sangerne parallelt med at du skrev verket?

- Nei, verket ble skrevet helt ferdig før de fikk det, og så arbeidet jeg sammen med dem om interpretasjonen. "Schwirren" er helt presist notert. Jeg har arbeidet med grader av abstraksjon av teksten. Hele teksten er med i verket, men jeg bruker den på forskjellige måter. Noen steder bryter jeg den helt ned i konsonanter og vokaler, språklyder uten annen mening enn det klanglige, andre steder leses lange passasjer i sammenheng.

- "Fluepapiret" er en dypt pessimistisk tekst, sier Cecilie Ore. - Den er et requiem, et langsamt, utstrukt dødsøyeblikk. Samtidig er den også gjennomsyret av burlesk humor. Det tragiske og det komiske går hånd i hånd. Den fungerer på flere forskjellige plan. Hvis man ser den i lys av tiden den er skrevet i, er den nesten profetisk i forhold til Tysklands skjebne. Samtidig foregår den på et individuelt, menneskelig plan (for flueane antar menneskelige dimensjoner i løpet av tekstens forløp). Den sier noe om at man skal vokte seg for å dø mens man ennå lever. Man må ikke stagnere. Man må ikke lene seg tilbake og passivt gjøre som alle de andre. Musil skriver om livet og døden og om menneskets

selvoppholdelsesinstinkter. Den eneste måte man kan 'overleve' på er å befatte seg med det vesentlige.

Den globale formen i "Schwirren" er et øye som langsomt åpner og lukker seg. Oversatt til en musikalsk struktur handler det blant annet om lange fraser som langsomt blir kortere og mer fragmentert, før de strekkes ut igjen mot slutten. Formen er hentet fra novellen, både fra tekstens form og i et konkret språklig bilde helt mot slutten av teksten.

- På den ene siden gir Musil fluene menneskelige egenskaper, sier Ore. – På den andre siden representerer fluer og insekter også noe frastøtende, noe folk ikke liker. Teksten vekker ubehag, et ubehag som ofte oppstår når vi tvinges til å reflektere over våre liv. I dag forsøker de fleste å unngå eller utsette denne refleksjon. Alle jager etter popularitet. Det er få rom i offentligheten idag som oppfordrer til fordypelse og ettertanke.

I anledning Arne Nordheims 70-årsdag i 2001 opprettet Kulturdepartementet "Arne Nordheims komponistpris". Prisen er i år på 110.000 kroner og deles ut hvert år under Ultimafestivalen i Oslo. Nordheim er leder for juryen som velger ut kandidater. Tidligere vinnere av prisen er Maja Ratkje (2001), Kåre Kolberg (2002) og Lars Petter Hagen (2003).